

معرفی مختصر موزه های استان یزد:

الف) موزه های وابسته به سازمان میراث فرهنگی و گردشگری .

۱- موزه آئینه و روشنایی :

این محل که پیش از انقلاب اسلامی گفته می شود که به عنوان باغ و خانه یکی از سرمایه داران یزد مورد استفاده بوده است .

پس از پیروزی انقلاب اسلامی با استناد به فتوای چهارمین شهید محراب حضرت آیت ... صدوقی به عنوان موزه قصر آئینه مورد استفاده عامه مردم قرار گرفت .

سبک معماری این ساختمان ترکیبی است از معماری سنتی و معماری اروپایی و شامل : اتاق هایی رو به استخر یا نشیمن بهاری ، اتاق خواب ، قسمت شاه نشین ، حوضخانه و سرویس است .

قدمت قدیمی ترین قسمت ساختمان که با مصالح سنتی ساخته شده حدود ۶۰ سال و از احداثات دوران پهلوی است مساحت کل زمین ۸۱۷۴۰ مترمربع و زیربنای آن ۸۳۷ مترمربع است .

در حال حاضر این مکان به عنوان موزه تخصصی آئینه و روشنایی مورد بازدید علاقمندان است و اشیاء نمایش گذاشته و بصورت زیر دسته بندی می شوند .

-اشیاء روشنایی پی سوز شامل : نصبی ، آویز ، پایه دار ، دستی

-شمع سوز شامل : نصبی ، آویز ، پایه دار ، دستی

-نفت سوزها

-گاز سوزها

-برق سوزها

-مجموعه آئینه ها

-نشانی : خ کاشانی روبروی پارک هفت تیر

-شماره تماس : ۸۲۴۰۰۱۰

-تأسیس : ۱۳۷۷

-تعداد اشیاء : ۱۲۴ مورد

۲- موزه زیلو و پلاس میبد :

زیلو یکی از کهن ترین دست بافته های ایرانی است که به عنوان فرش و زیرانداز مورد استفاده همگان قرار می گرفته است ، تار و پود زیلو از نخها و الیاف پنبه ای و بافت آن در

عین سادگی اولیه ، نسبتاً و از فنون ویژه برخوردار بوده است .

برخلاف انواع دیگر فرش که بیشتر در محیط های عشایری و سردسیر رواج داشته ، بافت و

بهره برداری از زیلو بیشتر در مناطق شهری و روستایی به ویژه در نواحی گرم و خشک

مرسوم بوده است .

بهترین زیلوها را در مید می یافتند و آنجا به اقصی نقاط کشور می فرستادند. موزه زیلو و پلاس مید در مکان فرهنگی و تاریخی بنام کاروانسرای مید که از جمله آثار به ثبت رسیده در فهرست آثار ملی کشور می باشد به همت میراث فرهنگی استان افتتاح شد .

در این موزه تخصصی زیلوهای موجود به دو گروه زیلوهای قدیمی و زیلوهای جدید تفکیک می شوند. تعداد زیلوهای قدیمی به ۵۰ تخته می رسد، قدیم ترین این زیلوها، زیلویی است متعلق به سال ۸۰۸ هـ. ق که توسط علی بیدی ابن حاجی میدی با طرح محرابی و یا فنون خاصی نسبت به زیلوهای دیگر از سه رنگ آبی، سفید، قرمز بافته شده است و

زیلوهای جدید نیز در سالهای اخیر و در کارگاهی که قسمتی از همین موزه می باشد و برای احیاء نگاره های زیلو افتتاح شده بافته شده اند .

-نشانی: بلوار قاضی میرحسین - کاروانسرای مید

-شماره تماس: ۰۳۵۲۷۷۵۷۰۲۰

-تأسیس: ۱۳۸۱

-تعداد اشیاء: ۱۱۵ زیلو و پلاس

روند بنیانگذاری موزه زیلوی مید:

زیلو، یکی از کهنه ترین دستبافته های ایرانی است که به عنوان فرش و زیرانداز مورد استفاده همگان قرار میگرفته است و پود زیلو از نخها و الیاف پنبه های و بافت آن در عین سادگی

اولیه، نسبتاً پیشرفته و از فنون ویژه ای برخوردار است.

برخلاف انواع دیگر فرش که بیشتر در محیطهای عشایری و سردسیر رواج یافته، بافت و بهره

برداری از زیلو بیشتر در مناطق شهری و روستایی به ویژه در مناطق گرم و خشک مرسوم بوده است.

به گواهی گزارشهای تاریخی، بافت زیلو از دیرباز در استانهای فارس و خراسان و آذربایجان

و نواحی پیرامون کویر رواج داشته و در منطقه یزد بیشترین و بهترین زیلوها را در منطقه مید

میافته اند و از اینجا به اقصی نقاط کشور می فرستاده اند.

در روزگار گذشته، زیلو علاوه بر مصارف خانگی در اماکن عمومی به ویژه مساجد، مدارس

و زیارتگاه ها و اماکن متبرکه وسیعاً مورد استفاده قرار میگرفته است و هنوز هم کمتر مکان

عمومی قدیمی است که نمونه هایی از زیلوی مید در آن یافت نشود.

متأسفانه در سالهای اخیر، با رواج موکت و کفپوشهای دیگر، بازار این دستبافته ارزشمند و

بادوام ملی از رونق افتاد و دشواریهای فروش به اضافه پاره ای دشواریهای تولید، موجب شد

که این هنر - صنعت در آخرین پایگاه تاریخی خود (شهرستان مید) دستخوش یک بحران

جدی و تهدید کننده گردد. از سوی دیگر شمار قابل توجهی از زیلوهای تاریخ و نفیس مید

که همه از سرمایه های ملی و هنری است، از قرنهای پیش در شهرها و روستاهای کشور پراکنده

اند که در مورد آنها بیم همه نوع آسیب و آفتهای گوناگون وجود دارد.

واقعتهای یاد شده زمینه یک سلسله نگرانی و به دنبال آن چاره اندیشی برای احیاء و پایداری این هنر - صنعت در شهر تاریخی میبد گردید. از ده سال پیش اندیشه تأسیس موزه زیلوهای تاریخی شکل گرفت و همزمان کوششهایی در سازمان میراث فرهنگی استان یزد و شهرستان میبد آغاز شد. این فعالیتها در سه زمینه اصلی ادامه یافت:

- ۱- آماده سازی مکان موزه (کاروانسرای میبد) بنای موزه کاروانسرای قدیمی است که توسط میراث فرهنگی کشور در طی پنج سال مرمت شده است؛ این کاروانسرا در مجموعه کاروانی میبد واقع در بلوار قاضی میرحسین قرار گرفته است. ۲- بازآفرینی نگاره های سستی (کارگاه موزه) نگاره های زیلو که تعداد آن به عدد هشتاد میرسد توسط استاد کار برجسته زیلو (استاد حبیب باغستانی) در کارگاه موزه زیلوی میبد در حال احیاء و بازآفرینی میباشد.
- ۳- گردآوری نمونه های موزه های زیلو نمونه های موزه های زیلو با تلاش فراوان مسئولین فرهنگی شهر از مساجد شهرستان میبد و دیگر شهرستانهای استان و بعضاً خارج از استان گردآوری گردیده و جهت بازدید علاقه مندان به نمایش گذاشته شده است. این نمونه ها که تعدادشان به پنجاه و پنج تخته میرسد از نفیس ترین نمونه های زیلوی قدیمی میباشد که قدیمترین آن زیلویی است متعلق به مسجد جامع میبد که بر روی آن تاریخ ۸۰۸ هجری قمری بافته شده و قدمتی ۶۱۵ ساله دارد. اینک به یاری خدا و با هماهنگی کوششهای یاد

شده، موزه زیلوی میبد به عنوان یک موزه تخصصی در چارچوب برنامه های (معرفی و آموزش) سازمان میراث فرهنگی کشور آغاز به کار نموده است.

۳- موزه مردم شناسی ابرکوه :

این موزه در خانه صولت با زیربنای ۲۲۰۰ متر مربع برپا شده است. این خانه بصورت حیاط مرکزی و متعلق به دوران قاجاریه است. آنچه که در این خانه حائز اهمیت است سردر بلند و مقرنس کاری شده و همچنین گچبری ها و مقرنس کاریهای داخل حیاط و ستونهای آن که به طرز زیبایی به شکل کاج خودنمایی می کند. مجموع آثار موجود در این موزه شامل انواع تفنگ، طپانچه، سندهای قدیمی، سکه های قدیمی رایج ایران، اشیاء تزئینی، نسخ خطی و ... می باشد. قدیمی ترین اثر این موزه به دوران اولیه اسلام تعلق دارد.

-نشانی: خیابان شهید باهنر - کوچه پشت مسجد آقا - خانه صولت

- شماره تماس: ۰۳۵۲۶۸۲۳۷۰۹

-سال تأسیس: ۱۳۸۳

-تعداد اشیاء: 525

۳- موزه مردم شناسی مهریز :

مکان این موزه بنام حمام قدیمی استهریج به شماره ۲۸۹۷ در فهرست آثار ملی کشور به ثبت رسیده است این محل تا چندی پیش به عنوان حمام مورد استفاده بوده است که با مرمت و بازسازی و تغییر کاربری به موزه مردم شناسی تبدیل گردید. این بنا از دو قسمت حمام کوچک و حمام بزرگ تشکیل شده است. فضاهای داخلی حمام بزرگ شامل ورودی هشتی محل نشستن حمامی بوده، راه پله که فرد را به عمق ۳ متری هدایت می کرده، رختکن یا سرینه که فضایی هشت ضلعی با سقف بلند و آجری که سکوهایی در اطراف جهت نشستن و پوشیدن لباس داشته و ...

سبک معماری، معماری سنتی دوره قاجاریه است و ۶۵۰ مترمربع مساحت دارد و در کلیه فضاهای حمام که تبدیل به موزه شده است وسایل مردم شناسی شامل ابزار و ادوات جنگی و کشاورزی، پوشاک سنتی، اسناد و قباله های قدیمی، ظروف شیشه ای و فلزی، سفالی و غیره به نمایش گذاشته شده است.

-نشانی: خیابان جمهوری اسلامی - نرسیده به حسینیه بزرگ

-شماره تماس: ۰۳۵۲۵۲۶۵۹۰

-سال تأسیس: ۱۳۸۱

-تعداد اشیاء: ۷۴۲

۵- موزه رجال اردکان :

این موزه در خانه مرحوم آیت ... خاتمی که یکی از آثار و ابنیه تاریخی شهرستان اردکان می باشد تأسیس شده است . این بنا شامل راهروی ورودی ، حیاط بیرونی و درونی ، اتاقهای سه دری و ... است . از جمله مختصات و ویژگیهای منحصر بفرد این بنا گچبری زیبا ، وجود سه بادگیر و دو راه آب است که در قدیم اهالی خانه از آن استفاده می کردند این خانه به شماره ۹۱۱۶ در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است . در این موزه زندگی نامه ، تصاویر و آثار مکتوب مشاهیر و علمای بزرگ اردکان به نمایش درآمده است . از جمله می توان به

زندگی نامه مرحوم آیت ا ... شیخ عبدالکریم حائری ، حاج شیخ علی بهجتی ، آخوند ملاعلی اردکانی ، آیت ... حاج سید محمد رضا خاتمی و ... اشاره کرد .

-نشانی : خیابان آیت ... خامنه ای ، محله چرخاب ، کوچه آیت ... خاتمی

-شماره تماس : ۰۳۵۲۷۲۲۱۷۱۸ - سال تأسیس 1383 :

-تعداد اشیاء : ۲۸ زندگی نامه

۶- موزه سفال و سرامیک میبد :

مکان این موزه در آب انبار حاج علی محمد میبد است ، وسعت این آب انبار ۴۰۰ مترمربع و دارای دو بادگیر می باشد، اصلی ترین مصالح بکار رفته در این آب انبار آجر ، خشت ، گل

و آهک می باشد و فضایی برای نگهداری انواع سفالهای زیبا و سنتی شهرستان میند از جمله انواع ظروف ، سرویس های سفال رومیزی ، سفالهای قدیمی اهدایی و ... خواهد بود .

-نشانی : خیابان شهید جعفری نژاد - آنبان انبار حاج علی محمد

- شماره تماس :

-سال تأسیس : در حال احداث

-تعداد اشیاء :

۷- موزه مردم شناسی تفت :

این موزه در خانه رزاقیان به شماره ثبت ۱۲۳۵۳ که یکی از ابنیه تاریخی ، فرهنگی و متعلق به دوره ی قاجار می باشد در حال راه اندازی است این بنا دارای عناصر و ویژگیهای منحصر به فردی همچون بادگیر ، خیشخان ، هشتی ، کلاه فرنگی ، حیاط مرکزی ، تزئینات گچبری و ... می باشد . مساحت تقریبی این بنا ۷۵۰ مترمربع و اعیانی آن ۵۵۰ مترمربع است .

-نشانی : محله گرمسیر ، جنب مسجد ملاحیدر ، خانه رزاقیان

-شماره تماس : ۰۳۵۲۶۲۲۳۸۰۰

-سال تأسیس : در حال راه اندازی

- تعداد اشیاء :

ب) موزه های وابسته به سایر سازمانها و یا بخش خصوصی

۱- موزه آب :

این موزه در راستای معرفی ارزشهای فنی ، مهندسی ، هنری ، فرهنگی و تاریخی یزد و همزمان با برگزاری نخستین همایش بین المللی قنات در اردیبهشت ۷۹ در محل خانه کلاهدوزها افتتاح شد . این بنا به وسعت ۷۲۰ مترمربع و متعلق به دوره قاجار می باشد . اشیاء موجود در این موزه شامل : وسایل حفر قنات ، ابزار و ادوات اندازه گیری حجم آب ، وسایل تأمین روشنایی در قنات ، اسناد و مدارک خرید و فروش آب ، وقف نامه های قدیمی ،

کتابچه میراب ها و اسناد توزیع آب و ... می باشد .

-نشانی : میدان شهدا - ابتدای خیابان قیام

-شماره تماس : ۶۲۶۸۳۴۰

-سال تأسیس : ۱۳۷۹ - تعداد اشیاء - :

۲- موزه مردم شناسی اردکان :

این موزه شامل بخشهای زیر می باشد ،

بخش مردم شناسی که غنی ترین بخش موزه است و شامل وسایل کار و زندگی مردم

در گذشته است

بخش باستان شناسی که شامل سنگ های تاریخی ، سکه ها و اشیاء قدیمی است .

بخش گیاه شناسی که شامل گیاهان دارویی و گیاهان وحشی است .
بخش جانور شناسی که در آن حیوانات وحشی و برخی حیوانات استثنایی مانند گوسفند

هشت پا و گوساله دو سر بصورت تاکسیدرمی شده نگهداری می شوند .

بخش فرهنگی شامل عکس ها ، کتابهای خطی و چاپی از علمای اردکان .

بخش اسناد شامل صدها سند تاریخی ، وقف نامه و صداق نامه و ...

-نشانی : بلوار آیت .. خامنه ای ، جنب حوزه علمیه

-شماره تماس : ۰۳۵۲۷۲۲۰۰۳۰

-سال تأسیس : ۱۳۷۰ - تعداد اشیاء 3000 :

۳- موزه اسناد و نسخ خطی میرزا محمد کاظمینی

در میان آثار هنری ارزشمندی که از پیشینیان به یادگار مانده نسخه های خطی با پشتوانه معنوی از جایگاهی بس والا برخوردار است زیرا هم از نظر علمی و هم به لحاظ ظاهری گواه

دانش فرهنگ و هنر ملت است و تاریخ و سیر تکامل فرهنگ و هنر را می توان به گونه ای

واقعی در اوراق نسخه های خطی مشاهده نمود .

مجموعه اسناد و نسخ خطی آقای میرزا محمد کاظمینی شامل صدها سند تاریخی و کتب

خطی در موضوعات گوناگون ، به ویژه علوم قرآنی و ادبی می باشد و از آثار ارزشمند این

گنجینه گران سنگ می توان به قرآن مجید مربوط به سده هفتم هجری ، نسخه ای از دیوان حافظ سده نهم هجری ، شجره نامه آدم تا خاتم و سلسله سادات عریضی دو اصفهان به طول

36 متر مربع اشاره کرد .

-نشانی : بلوار امامزاده جعفر جنب امامزاده

-شماره تماس : ۶۲۲۱۴۸۴

-سال تأسیس : ۱۳۸۲ - تعداد اشیاء 8040 :

۴- موزه مردم شناسی میبد :

موزه مردم شناسی میبد وابسته به مجموعه فرهنگی امام صادق (ع) در سال 1378 گشایش

یافت . این گنجینه گرانقدر با تلاش و کوشش تنی چند از اعضا این مجموعه و فرهنگ

دوستان و علاقمندان به حفظ میراث باستانی کشور و همکاری مردم آماده شد اشیاء به نمایش

گذاشته شامل انواع سفالینه ها ، دست افزارهای گوناگون سنگ نبشته ها و نقش نگاره ها ،

اسکناس و سکه های تاریخی ، نسخ و کتابهای خطی و ... و شاخص آنها قطعات سفالینه با

قدمت بیش از چهار هزار سال که مربوط به عهد سلوکیان و سکه های دوره هخامنشی می

باشد .

-نشانی : بلوار قاضی میرحسین - نرسیده به هلال احمر - شماره تماس : ۰۳۵۲۷۷۵۶۷۰۱

- سال تأسیس : ۱۳۸۱ -

تعداد اشیاء : ۵۳۴۰

۵- موزه وزیری :

در این موزه آثار تاریخی فرهنگی زیر مورد بازدید علاقمندان قرار می گیرد .
کتب و قرآن های نفیس خطی ، اسناد و قباله ازدواج ، وقف نامه ها ، سکه های ضرب یزد از قرن ۷ تا دوره قاجار ، فرمان های سلاطین و حکام ، رجال و ابنیه های تاریخی ، ترمه پارچه و ظروف سرامیک و مسین .

-نشانی : خیابان شهید چمران - طبقه فوقانی کتابخانه مروج

-شماره تماس : ۶۲۴۷۸۸۸

-سال تأسیس : ۱۳۷۸

- تعداد اشیاء 827 :

۶- موزه سکه و مردم شناسی حیدرزاده :

موزه سکه و مردم شناسی حیدرزاده در خانه عرب زاده که از بناهای قدیمی دوره قاجاریه است راه اندازی شده از ویژگیهای منحصر به فرد این بنا گچبریهای زیبا با نقوش اسلیمی منقوش به اشعار مذهبی واقع کربلا ، تالار بزرگ و کاربندیهای بالای درب های مجاور به حیاط ، گنجینه های زیبای چوبی و کریاس ورودی با گچبری زیبای سقف آن است .
اشیاء این موزه شامل مجموعه قفل ، زینت آلات نقره ، تسبیح ، زنجیر ، انگشتر ، ترازو قیان ،

منقل و سماور ، قباله معاملات ملکی و نامه های مختلف ، اشیاء با ارزش مردم شناسی و ...
-نشانی : خیابان امام - گذر اصلی محله فهادان - روبروی پاسگاه بافت قدیم - کوچه بیت

الزهرآ

-شماره تماس : ۶۲۱۹۱۱۱

-سال تأسیس : ۱۳۸

-تعداد اشیاء : ۴۸۰۰

۷- موزه علوم یزد

این مرکز آموزشی - پژوهشی به عنوان اولین موزه وابسته به آموزش و پرورش همواره پیشگام در ارائه امکانات فن آوریها و تکنولوژی آموزشی بوده است . فضای موزه دو بخش است ، قسمتی در بخش تختانی دبیرستان ایرانشهر در مساحتی حدود ۳۵۰۰ مترمربع که قدمت آن به سال ۱۳۱۴ هجری شمسی بر میگردد . طراح ساختمان معمار معروف فرانسوی آندره گدار است . قسمتی دیگر در یک ساختمان قدیمی با معماری زیبا به مساحتی حدود ۱۵۰۰ مترمربع که هر دو بخش به هم متصل است . این موزه از بخشهای متنوعی همچون بخش علوم طبیعی شامل زیست گیاهی و جانوری - زمین شناسی با اکوسیستمهای بسیار زیبا و متنوع بخش فیزیک شامل پدیده های فیزیکی ، فن آوری اطلاعات ، انرژی های نو ، صوت و ... بخش نجوم شامل رصدخانه ، افلاک نما

-بخش ریاضی شامل مدلهای مختلف کار با ریاضی ، رایانه و ...

-نشانی : میدان شهید بهشتی ، خیابان ایرانشهر ، جنب دبیرستان ایرانشهر

-شماره تماس : ۶۲۲۳۴۳۴

-سال تأسیس : ۱۳۶۷ - تعداد اشیاء 1350 :

۸- موزه تاریخ طبیعی مرکز مطالعات زیست محیطی :

این موزه در اداره کل حفاظت و محیط زیست استان افتتاح شده است هدف از تأسیس این موزه آشنایی اقشار مختلف جامعه به ویژه دانش آموزان ، دانشجویان و ... با گونه ها مختلف

جانوری استان و کشور و انواع مختلف پرندگان ، آبزی ، کنارآبزی ، شکاری و ... می باشد

-نشانی : میدان امام حسین - بلوار دانشجو - اداره کل محیط زیست

-شماره تماس : ۸۲۵۳۰۳

-سال تأسیس - 1383 : تعداد اشیاء - :

۹- موزه پست میبد

در این موزه که توسط اداره کل پست استان در محل تاریخی چاپارخانه میبد برپا شده است

تمبرهای یادبود از زمان قاجاریه تاکنون ، پاکت نامه های قدیمی ، ترازوهای قدیمی ، امهار

پستی ، صندوقهای پستی ، تجهیزات و وسایل ارتباطی شبکه مخابرات استان از گذشته تاکنون

به نمایش گذاشته شده است .

-نشانی : بلوار قاضی میرحسین - جنب کاروانسرای میند - چاپارخانه میند

-شماره تماس - :

-سال تأسیس : ۱۳۸۴ - تعداد اشیاء - :